

Jumalateenistus Nõos K, 01.01.25 kell 11.00, uusaasta

Lektsioonid: 4Ms 6:22–27; Ap 4:8–12

Pihikõne: Lk 2:35

Jutlus: Lk 2:21

Laulud: 48 (1–3); 45 (1–3, 4); 49 (1–2); 50 (1–4)

Kui kaheksa päeva sai täis ja tuli aeg lapse ümberlõikamiseks, siis pandi talle nimeks Jeesus, mille oli ütelnud ingel, enne kui laps sai ema ihusse.

Käes on uue aasta esimene päev ja kirikus tähistatakse sel päeval ka esimest kirikupüha, mille teema on Jeesuse nimepäev. Püha aluseks on märge Lk 2:21, mida jutluse alusena kuulsime: kaheksa päeva pärast sündimist lõigati Jeesus Moosese seaduse kohaselt ümber ja pandi talle nimi.

Vaatleme tänases jutluses mõlemat sündmust.

Kõigepealt, mida tähendas ühe Iisraeli rahva meessoost liikme jaoks ümberlõikamine, suguti eesnaha eemaldamine?

Esiteks tähendas see tunnistust, et inimene on Jumala ees surmani patune.

Teiseks tähendas ümberlõikamine vastuvõtmist väljavalitud rahva hulka: vaatamata surmapatule kingib Jumal inimesele siiski elu.

Ja kolmandaks tähendas see kohustust teenida üksnes Jumalat, lahti ütlemist oma egost.

Mida tähendas ümberlõikamine aga Jeesuse jaoks? Vaatame seda küsimust ümberlõikamise kolme eelnimetatud tähenduse valguses.

Esiteks, Jumal kui Jeesus Kristuse Isa tunnistab Jeesuse juba imikuna surmani patuseks. Seega sisaldub selles ümberlõikamises juba Jumala Poja ristisurm Kolgatal, et kanda kõigi inimeste patt ristipuule.

Teiseks saab ka Jeesus ümberlõikamise läbi väljavalitud rahva liikmeks. Kuid et Jeesus on ise Jumala Poeg ja igaviku Issand, pole teda tarvis enam välja valida igavikuks, vaid Iisraeli rahva patu kandmiseks.

Ja kolmandaks. Jeesuse puhul tähendas lahti ütlemine oma egost seda, et Jumal sidus Jeesuse tahte täielikult Jumala tahtega. Ütleb ju Jeesus Jh 5:19: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, Poeg ei saa midagi teha iseenesest, ta teeb vaid seda, mida näeb tegevat Isa, sest mida iganes Isa teeb, seda teeb ka Poeg.“

Olles nüüd vaadanud Jeesuse ümberlõikamise tähendust, vaadeldgem ka Jeesusele nime paneku tähendust.

Oluline selle juures on see, nimi Jeesus pole mitte inimeste pandud, vaid Jumala enda pandud – see anti ju teada Maarjale ja Joosepile Issanda ingli kuulutusena.

Kuidas panevad inimesed tavaliselt oma lastele nimesid? Nimepanekus peitub alati vanemate soov lapse käekäigu suhtes. Varasemal aegadel, kui nimesid püüti panna nii, et neil oleks mingi tähendus (nt kõik Piibli nimed tähendavad midagi), pidi see nimi kuidagi väljendama vanemate soovi. Nt kui Eeval sündis esimene poeg Kain, siis sai ta nimeks Kain seetõttu, et see nimi tähendab „saama, hankima“ ja viitab Eeva mõttele, et ta on Issanda abiga mehe ilmale toonud.

Ajastul, mil kristlikud rahvad panid oma lastele palju Piibli nimesid, olid ju ikka eeskujuks nende piiblitegelaste elud – vanemad lootsid, et see nimi pühitseb kuidagi ka last.

Viimase saja aasta jooksul, mil Euroopa on muutunud ilmalikumaks, pannakse nimesid nt tuntud inimeste järgi. Mulle tundub, et Eestis pannakse nimesid ka kõla järgi. Kuid ka see on ju püüd eristada oma last teistest ja mõjutada sellega ikkagi ka tema käekäiku.

Kuid Jeesuse nimi ei tähenda Jumala jaoks mitte soovi, vaid tegelikkust, võiks ka öelda ülesannet.

Nimi Jeesus tähendab „Issand [Jahve] on pääste, on abi“. Seepärast ütlebki ingel Joosepile unenäos Mt 1:21: „...sina paned talle nimeks Jeesus, sest tema päästab oma rahva nende pattudest.“

Siinkohal tuleb muidugi öelda, et nimi Jeesus polnud Jeesuse kaasajal mingi ebatavaline nimi. Sellist nime kannavad peale Jeesuse mõned isikud isegi Piiblis. Kuid selle nime tähendus sai Jumala antud sisu justnimelt Jeesuse Naatsaretlase puhul.

Lisaks sellele, et Jeesuse nimel on kindel tähendus ja sellega seotud ülesanne, kõlab Jeesuse nime tähenduses kaasa ka mõne teise piiblitegelase käekäik. See on andnud inimestele traditsiooniliselt aimu, millised ülesanded on Jeesus Kristusel lisaks tema põhiülesandele, inimkonna lunastamisele patust.

Esiteks seostatakse Jeesusega Nuuni poega Joosuat, kes oli algul Moosese teener, kuid kellest sai pärast Moosese surma Iisraeli rahva juht. Tema juhtis tõotatud maa ehk Kaananimaa vallutamist. Nimi Joosua pole teatavasti midagi muud kui nime Jeesus algne, heebreapärane vorm ja tähendab seega samuti „Issand [Jahve] on pääste, on abi“. Nõnda kandub suure väepealiku Joosua roll ja elu üle ka Jeesusele: ka Jeesus on ju võidukas väepealik võitluses patu, surma ja kuradiga!

Teiseks seostub Jeesuse nimi ka nimekujuga Hoosea. (Muide, ka Joosua nimi oli alguses just Hoosea; nime Joosua pani talle Mooses.) Teame aga, et Hoosea on ju Vanas Testamendis esimene kaheteistkümnest väiksest prohvetist. Piibliteadlased peavad aga tema kuulutust oluliseks ja arvavad, et väikeste prohvetite hulka on ta sattunud vaid seetõttu, et temalt säilinud kuulutus pole nii mahukas kui suurte prohvetite Jesaja, Jeremija ja Hesekieli kuulutus. Nõnda saab Jeesuse nime tähendus juurde ka prohvetisisu.

Vanas Testamendis on aga veel üks Joosua, keda tuleb seoses Jeesusega kindlasti mainida. Nimelt uue templi, pärast Paabeli vangipõlve üles ehitatud Jeruusalemma templi esimese ülempreestri nimi oli samuti Joosua. See annab Jeesuse nimele juurde ka preestri tähenduse. Ka Heebrea kirja autor kõneleb ju Jeesusest kui ülempreestrist. Hb 4:14: „Et meil nüüd on suur ülempreester Jeesus, Jumala Poeg, kes on läbinud taevad, siis hoidkem kinni usust, mida me tunnistame!“

Seega, lisaks Jeesuse nime põhitähendusele, inimkonna päästja tähendusele, kõlavad tema nimega kaasa ka väepealiku, prohveti ja preestri tähendused.

Ja lõpetuseks tahaksin tsiteerida ühte ameerika tänapäeva kristlikku filosoofi, Peter Kreefti, kes kõneleb ilusti Jeesuse nime erilisusest (veebiartikkel „Miks Jeesus Kristus on kõige šokeerivam isik inimkonna ajaloos?“): „Miks on sedasi, et Jeesuse nime lausumine kutsub nii meis kui kuulajais ikka ja alati esile kõige enam piinlikkust ja kohmetust? Kui mõtleme korraks, siis oleme sunnitud tunnustama, et keegi ei tunne vähimatki tõrksust vesteldes Buddhast, Muhamedist või Moosesest. Näiteks Buddha nime mainimine ei pane mitte kedagi kohmetuma, sõltumata sellest, kas rääkija ise on budist või mitte. Milles küll võib peituda see põhjus, mis kutsub Jeesusest rääkides esile ikka ja jälle sootuks teistsuguse reaktsiooni kui mis tahes teise isiku mainimise puhul? Kui te kahtlete, kas minu väide ikka paika peab, siis julgustan teid ise seda teooriat praktilise eksperimendi käigus testima. Niipea kui mainite Jeesuse nime, eriti kui juhtute seda tegema ilmalikus ja haritud seltskonnas, laskub ruumi koheselt kõrvu lukustav vaikus ning sotsiaalne kliima kas langeb või tõuseb hetkega – samaks ei jää õhkkond aga päris kindlasti.“

Ja Peter Kreeft vastab enda esitatud küsimusele nii: „Vastus on ühtaegu lihtne ja huvitav. Nimelt ei ole võimalik Jeesusest neutraalsel moel kõnelda, ilma et püüaksite sealjuures sihilikult midagi oma südamest välja heita. See “miski”, millest on vaja neutraalsuse saavutamiseks tahtepingutuse abil loobuda, on kas kirglik ligitõmme või kirglik eemale tõukumine. Jeesus toimib ajaloos ümmargust maailma skalpellina kaheks poolitajana.“

Tõepoolest, kohe tulevad ju meelde vaga mehe Siimeoni sõnad Jeesuse emale Maarjale Lk 2:34j: „Vaata, see laps on seatud languseks ja tõusuks paljudele Iisraelis ja tähiseks, mille vastu räägitakse – ja sinu endagi hinge läbibstab mõök –, et tuleksid ilmsiks paljude südamete mõtted.“

Sedavõrd rikas on Jeesuse, Jumala Poja nimi. Tänu Jumalale selle eest! Olgu see nimi siis meile, ristiinimestele kallis ka alanud aastal!

Aamen.